

Inicijativa mladih za ljudska prava
Petrinjska 83/1, 10000 Zagreb -
HR OIB: 97214913772

Izvješće

o aktivnostima u 2018. godini

Zagreb, 2019.

Uvod

Inicijativa mladih za ljudska prava - Hrvatska je neprofitna, nestranačka, nevladina organizacija mladih za ljudska prava sa sjedištem u Zagrebu osnovana 2008. godine. Funkcionira izravno na lokalnoj i nacionalnoj razini u Hrvatskoj kroz svoj nacionalni program. Kao dio regionalne mreže Inicijativa surađuje i s ostalim organizacijama na regionalnoj razini s općim ciljem sprječavanja ponavljanja nasilnih događaja na području bivše Jugoslavije. Inicijativa je također uključena u borbu za ljudska prava na europskoj i globalnoj razini kroz sudjelovanje u nekoliko prodemokratskih mreža i koalicija za ljudska prava.

Inicijativu je osnovala skupina mladih aktivista za ljudska prava, demokraciju i sjećanje koji su željeli pridonijeti a) ostvarenju pravde u pitanjima ratnih zločina, b) pomirenju unutar društva te sa susjednim državama i c) jačanju demokracije u Hrvatskoj. Organizacija je fokusirana na svoj program, kako na institucionalnoj tako i na društvenoj promjeni, radeći tako na zagovaranju, obrazovanju, istraživanju, izvještavanju, analizama politika i prijedlozima, kampanjama, aktivizmu mladih i izravnim inicijativama u društvu.

Od samih početaka, Inicijativa je podijelila svoj rad na programe kako bi osigurala održivost, akumulirala relevantno institucionalno učenje te zadržala fokus na svojim organizacijskim ciljevima. Tijekom rada, organizacija je nastavila prilagođavati svoje programe u skladu s njihovim razvojem te promjenom postojeće društvene situacije. U aktualnom Strateškom okviru, Inicijativa je podijelila svoj program na sljedeći način: a) program pravde, b) program pomirenja i c) Outreach program. Osim toga, Inicijativa ima i organizacijsku jedinicu koncentriranu na administraciju i razvoj u cilju potpore i jačanja rada.

Rezultati u 2018. godini

Za potrebe ovog prijedloga, predstaviti ćemo dosadašnji rad, rezultate i ostvarenja organizacije kroz niže navedenu strukturu.

- 1. Program pravde**
- 2. Program pomirenja**
- 3. Outreach program**
- 4. Program društvenih inovacija**

PROGRAM PRAVDE

Nadziranje provedbe i izvještavanje o nacionalnim mehanizmima tranzicijske pravde

Inicijativa Hrvatska redovito prikuplja i analizira podatke o procesu tranzicijske pravde u Hrvatskoj te prati odluke, strateške i pravne dokumente i izjave predstavnika državnih institucija koji se tiču tranzicijske pravde. U 2018. godini Inicijativa je imala preko 25 priopćenja i otvorenih pisama u kojima je ukazivala kršenja prava manjina i ljudskih prava uopćeno kao i na nedostatke državnih institucija kada je proces regionalnog pomirenja i tranzicijske pravde u pitanju.

Praćenje i izvještavanje o stanju ljudskih prava

Osim tranzicijske pravde, Inicijativa prati nekoliko područja ljudskih prava. Najvažnija od njih su borba protiv ksenofobije, rasizma, antisemitizma i drugih netolerancija kao i prava nacionalnih manjina. Izvješća koja je Inicijativa objavljivala napravila su veliki doprinos nekim od značajnih izvješća o stanju ljudskih prava od strane institucija Ujedinjenih naroda, Vijeća Europe i Organizacije za sigurnost i suradnju u Europi. Zaključci Inicijativnih izvješća o procesuiranju ratnih zločina i zaštite svjedoka uvršteni su u izvješće Mehanizma za međunarodne kaznene sudove za 2018. godinu. Izazovi u zaštiti prava nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj koje je Inicijativa ocijenila kao važne, ponovljeni su u 5. Izvješću o Hrvatskoj Europske komisije protiv rasizma i netolerancije (ECRI) za 2018. godinu. Inicijativa je, također, doprinijela Bazi podataka zločina iz mržnje Ureda za demokratske institucije i ljudska prava za 2018. godinu kao i svjetskom istraživanju o položaju branitelja ljudskih prava koje provodi Posebni izvjestitelj UN-a. Inicijativa je nekoliko puta izvjestila političke obitelji Europskog parlamenta o kršenju ljudskih prava od strane članova Europske pučke stranke i Progresivnog saveza socijalista i demokrata. Osim toga, Inicijativa je dostavila svoje podatke o praćenju ljudskih prava u Republici Hrvatskoj relevantnim nacionalnim institucijama za ljudska prava, kao što je Pučka pravobraniteljica, koji su pomogli ovoj instituciji u izradi svog izvještaja o ljudskim pravima za 2018. godinu.

Zagovaranje novih zakonskih rješenja

Inicijativa je tijekom 2018. godine YIHR sudjelovala u nekoliko javnih savjetovanja vezanih uz donošenje zakona o izmjenama i dopunama Zakona o grobljima, Zakona o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji te o nacrtu Odluke o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Povijest za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj. Inicijativa, također, aktivno zagovara donošenje Zakona o civilnim žrtvama rata koji još uvijek ne postoji u Republici Hrvatskoj.

Promicanje utvrđenih činjenica

Tijekom 2018. godine Inicijativa je provela nekoliko javnih kampanja o sudski utvrđenim činjenicama o ratnim zločinima koje je počinila Hrvatska vojska i policija za vrijeme VRO Oluja, o zločinima počinjenim u Ahmićima 1993. godine, zločinima nad civilima počinjenim za vrijeme operacije Medački džep, ratnim zločinima počinjenim za vrijeme operacije Bljesak, te mučenju

civila na Zagrebačkom Velesajmu tijekom rada devedesetih godina. Sve ove kampanje privukle su veliku pozornost javnosti i medija. Kampanje su bile usmjerene na podizanje svijesti o počinjenim ratnim zločinima, a aktivnosti zagovaranja koje je Inicijativa provodila za vrijeme trajanja kampanja imale su za cilj potaknuti donositelje odluka na konkretnu implementaciju mehanizama tranzicijske pravde, potput isprike žrtvama.

Kako se ispričati za zločine: priručnik za političare

Na konferenciji za medije održanoj u srpnju 2018. godine Inicijativa je predstavila svoju publikaciju *Kako se ispričati za zločine: priručnik za političare*. Priručnik je namijenjen prvenstveno političarima, ali i predstavnicima medija u svrhu praćenja procesa tranzicijske pravde u Hrvatskoj. Kroz pet poglavlja prikazuje definicije osnovnih pojmova važnih za razumijevanje procesa suočavanja s prošlošću, objašnjava važnost isprike kao sastavnog dijela tranzicijske pravde, prikazuje analizu primjera iz međunarodne i hrvatske prakse te na kraju donosi preporuke za političare kada iznose samu ispriku.

Regionalni izvještaj o prisutnosti ratnih zločinaca u javnom životu

Inicijativa je tijekom 2018, u suradnji s regionalnom mrežom Inicijative mladih za ljudska prava, godine izradila regionalni izvještaj o prisutnosti ratnih zločinaca u javnom životu. Izvještaj je usmjeren na počinitelje ratnih zločina tijekom ratova iz devedesetih godina koji su osuđeni pred Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju, kao i pred nacionalnim sudovima. U izvještaju je prikazan način na koji države iz regije podupiru ratne zločince, bilo na simboličkoj razini ili u vidu financijske potpore. Imajući na umu negativni trend blagonaklonosti javnih dužnosnika u regiji prema ratnim zločincima, a nerijetko i otvorenog podržavanja, izvještaj nudi nekoliko preporuka visokim javnim dužnosnicima kada je odnos prema počiniteljima ratnih zločina u pitanju. Cilj preporuka je pridonijeti procesu pomirenja u regiji kao i ukazati na posljedice koje bi mogle uslijediti ukoliko političari na vlasti ne osude ratne zločine tijekom ratova devedesetih kao i osobe koje su ih počinile.

Sastanak s tajnikom Međunarodnog rezidualnog mehanizma za kaznene sudove

U sklopu svog prvog službenog posjeta Republici Hrvatskoj g. Olufemi Elias, tajnik Međunarodnog rezidualnog mehanizma za kaznene sudove (MRMKS), održao je sastanak s predstavnicima udruga civilnog društva aktivnih na području tranzicijske pravde u Hrvatskoj. Na sastanku, održanom u prostorijama Inicijative mladih za ljudska prava u Zagrebu, razgovaralo se o potencijalnim područjima suradnje civilnog društva u Hrvatskoj s MRMKS-om, aktivnostima civilnog sektora na području tranzicijske pravde u Hrvatskoj, te o mogućnosti otvaranja Informativnog centra MKSJ-a u Hrvatskoj. Elias je podržao rad Inicijative mladih za ljudska prava i ostalih organizacija u zagovaranju ostvarenja pravde za žrtve, mehanizama tranzicijske pravde i promoviranja utvrđenih činjenica o ratnim zločinima i kršenjima ljudskih prava iz vremena ratova devedesetih godina.

Dosje: JNA u ratovima u Hrvatskoj i BiH

Povodom 27. obljetnice pada Vukovara, Inicijativa mladih za ljudska prava, Documenta – Centar za suočavanje s prošlošću, Fond za humanitarno pravo Beograd i Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu organizirali su predstavljanje publikacije *Dosje: JNA u ratovima u Hrvatskoj i BiH – uloga Jugoslavenske narodne armije (JNA) u ratovima u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini (BiH) i njezina transformacija iz jugoslavenske u srpsku vojsku*. Dosjei predstavljaju rezultat istraživanja Fonda za humanitarno pravo o potencijalnim počiniteljima ratnih zločina i drugih zločina prema međunarodnom pravu tijekom ratova iz 1990-ih godina vođenih na području bivše Jugoslavije. Njihov cilj je javnosti predstaviti dokaze i podatke o masovnim zločinima čiji počinitelji do sada nisu izvedeni pred lice pravde. Dosjeima se upućuje zahtjev institucijama da procesuiraju sve osobe odgovorne za zločine u svojstvu izvršitelja, naredbodavaca ili po zapovjednoj odgovornosti, u cilju uspostavljanja vladavine prava i suočavanja s nasilnom prošlošću u post– jugoslavenskim zemljama.

Iza sedam logora: od zločina kulture do kulture zločina

Inicijativa mladih za ljudska prava je u prosincu 2018. godine u suradnji s Forum ZFD organizirala promociju foto - monografije *Iza sedam logora: Od zločina kulture do kulture zločina*. Knjiga je autorski rad fotografa Hrvoja Polana, pisca Viktora Ivančića i novinara Nemanje Stjepanovića, u izdanju beogradske organizacije Forum ZFD. Uzimajući za polazište domove kulture i objekte kulturne namjene koji su tokom posljednjeg rata bili pretvoreni u logore i mučilišta, knjiga sinergijom snažnih kreativnih izričaja, te faktografskom komponentom, poziva na promišljanje o odnosu konstrukta nacionalne kulture i nacionalno motiviranog ratnog nasilja. Egzekutivni karakter ideološki oblikovane „nacionalne kulture“ – upućuju autori – efikasna je priprema terena za nastup „nacionalne torture“ i u najvećoj mjeri služi proizvodnji konteksta koji legitimira nečovječnost. Knjiga kroz tri zasebne autorske cjeline govori o iznimnoj važnosti očuvanja prostora kulture kao prostora slobode.

PROGRAM POMIRENJA

Regionalni program razmjene

Regionalni program razmjene (Regional Exchange Program - REP) je jedna od ključnih inicijativa Regionalne mreže Inicijativa i jedan od najdugovječnijih programa Inicijative općenito. Ovaj program je bio ključni dio pristupa organizacije, uspostavljen s ciljem utemeljenja i potpore razvoju novih veza među mladima u regiji. Prema procjenama, dosad je u regionalnom programu razmjene Inicijative sudjelovalo više od 15 tisuća mladih. Inicijativa je aktivno doprinosila programu od njegova osnutka organizirajući brojne bilateralne i regionalne događaje u Hrvatskoj te pružanjem potpore sudjelovanju mladih iz Hrvatske u regionalnim aktivnostima (seminarima, sastancima, festivalima, studentskim posjetima i ostalo) u drugim državama. U 2018. godini kroz projekt *Zajednički narativi* program razmjene u Hrvatskoj organiziran je u Vukovaru, Zagrebu, Kninu, Dubrovniku u kojem je sudjelovalo preko 70 mladih.

Regionalni ured za suradnju mladih

Inicijativa kontinuirano radi na procesu zagovaranja sudjelovanja Republike Hrvatske u Regionalnom uredu za suradnju mladih (RYCO) koji je osnovan u sklopu Berlinskog procesa u Parizu 2016. godine. Imajući na umu da je Republika Hrvatska odbila biti dio ovog ureda, Inicijativa je uspostavila strateško partnerstvo s RYCO i pokušava osigurati financijska sredstva za osnivanje RYCO ureda za vezu u Hrvatskoj i Sloveniji. Osim toga, Inicijativa je tijekom 2018. godine organizirala okrugli stol na temu važnost priključenja Hrvatske RYCO.

REKOM

Inicijativa je dio Koalicije za REKOM od samih početaka. Inicijativa- Hrvatska kao i regionalna mreža Inicijative bile su bili među najaktivnijim zagovaračima i pristašama REKOM inicijative pri čemu je potonja koordinirala kampanju za prikupljanje potpisa za podršku osnivanju REKOM-a 2011. godine gdje je više od 500 tisuća građana izrazilo svoju potporu. Tijekom 2018. godine Inicijativa- Hrvatska je skupa s drugim organizacijama iz Hrvatske organizirala i sudjelovala na sastancima i okruglim stolovima na kojima se odlučivalo o budućim aktivnostima zagovaranja osnivanja REKOM-a.

Inicijative za memorijalizaciju

Inicijativa je u svibnju 2018. godine povodom obilježavanja 23. obljetnice stradanja civila u Zagrebu i na području zapadne Slavonije skupa s Mrežom mladih Srba u priopćenju za javnost pozvala predstavnike u Hrvatskom saboru i Vladu Republike Hrvatske se datum 2. svibnja proglasi spomendanom u sjećanje na sve civilne žrtve rata.

U studenom 2018. godine Inicijativa je uz podršku aktivističke inicijative *Neobilježena mjesta stradanja* obilježila mjesto stradanja u Paviljonu 22 na Zagrebačkom Velesajmu. Cilj Obilježavanja Paviljona 22 bio je osvijestiti da su na tom mjestu počinjeni zločini te potaknuti predstavnike lokalne vlasti da Paviljon 22 mjesto obilježe na primjeren način. Inicijativa je tom pruiogodom pozvala gradonačelnika grada Zagreba da uloži veće napore u obilježavanju Paviljona 22 u svrhu sjećanja na žrtve zločina dajući mu tako značajnije mjesto u kolektivnoj memoriji građana Zagreba čime bi se doprinijelo neponavljanju ovakvih djela.

U prosincu 2018. godine Inicijativa je uz podršku aktivističke inicijative *Neobilježena mjesta stradanja* obilježila mjesta na kojima su počinjeni zločini nad članovima obitelji Zec. Cilj obilježavanja Poljaničke ulice i Adolfovca na Sljemenu bio je osvijestiti da su na tim mjestima počinjeni zločini te potaknuti ljude iz lokalne zajednice da ova mjesta obilježe na primjeren način. Inicijativa je tim činom htjela ukazati na važnost memorijaliziranja i onih mjesta koja su dio prošlosti naše države, a koja zauzimaju njen mračni i sramotni dio.

Kritički pristup nastavi povijesti- Zajednički narativi/ prošlost se nastavlja

2018. godine Inicijativa je pokrenula je projekt *Zajednički narativi / prošlost se nastavlja*. Ovaj projekt je direktan odgovor na situaciju u kojoj postoje međusobno isključivi narativi o ratnim zbivanjima tijekom 1990-ih u različitim zajednicama na Balkanu. Odnosi među etničkim zajednicama u regiji, kao i odnosi između etničkih zajednica unutar zemalja su i dalje su pod velikim utjecajem naslijeđa nasilne prošlosti. Neki od sukoba su još uvijek prilično intenzivni,

iako ne nasilni. Tijekom trajanja ovog projekta radili smo s mladima koji su tijekom svog obrazovanja podučavani različitim verzijama povijesti o istim događajima. Inicijativa je imala ideju okupiti mlade iz regije i usmjeriti ih na sudski utvrđene činjenice. U ožujku 2018. Inicijativa je u organizirala „Bring Your Own History” konferenciju koja je predstavljala službeni početak projekta. Konferencija je okupila oko 120 mladih ljudi iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Kosova, Crne Gore i Srbije u Beogradu. U sklopu projekta je organizirano i 14 studijskih posjeta mjestima masovnih kršenja ljudskih prava tijekom rata. Kao rezultat ovog projekta nastala je knjiga zajedničkih narativa čiji su autori sudionici projekta. Knjiga sadrži 6 zajedničkih i 12 suprotstavljenih narativa o događajima tijekom kojeg su se dogodila masovna kršenja ljudskih prava, kao i dva poglavlja o anti-ratnim prosvjedima tijekom rata u devedesetim godinama na prostoru bivše Jugoslavije i jedno poglavlje o kulturnoj sceni tijekom rata.

OUTREACH PROGRAM

Mreža stranačkih organizacija mladih

Inicijativa- Hrvatska je od 2009. godine bila pokretačica aktivnosti Regionalne mreže Inicijative vezanih uz pružanje potpore i potpomaganje regionalne suradnje između mladih političara, usmjerene na pitanja ljudskih prava, pomirenja i integracije u Europsku uniju. U veljači 2014. godine, na konferenciji u Zagrebu, uspostavljena je mreža koja je okupljala mlade iz političkih stranaka, Mreža stranačkih organizacija mladih (Political Youth Network - PYN), a kojoj se pridružilo više od 23 političke stranke iz BiH, Hrvatske, Kosova, Crne Gore i Srbije. Ovo je prva takva mreža koja postaje vrlo važna arena za rasprave i edukaciju o relevantnim i trenutnim pitanjima o ljudskim pravima, kao i platforma za poboljšanje politika o ljudskim pravima u stranačkim političkim programima. Od 2014. godine sve se više mladih priključuje PYN-u te se broj stranaka do 2018. godine povećao na 35. Tijekom 2018. godine Inicijativa je u okviru PYN-a izradila dvije publikacije za članove omladinskih organizacija političkih partija: jedan o ljudskim pravima i jedan o unutarstranačkoj demokraciji. Kontaktirane su političke stranke iz Makedonije, Albanije i Slovenije pri čemu je otvorena mogućnost da se neke od njih pridruže PYN-u te su organizirani treninzi na nacionalnoj i regionalnoj razini.

Mreža gradova i civilnog društva za suzbijanje rasizma i diskriminacije u Hrvatskoj

Tijekom 2018. godine Inicijativa je pokrenula je projekt pod nazivom *Mreža gradova i civilnog društva za suzbijanje rasizma i diskriminacije u Hrvatskoj* koji je za cilj imao unaprjeđenje mehanizama zaštite od diskriminacije i rasizma na lokalnoj razini kroz suradnju organizacija civilnog društva i gradova te razvoj strategija za promociju tolerancije i uključenosti. Projektne aktivnosti uključuju strateško planiranje razvoja strategija za suzbijanje rasizma i diskriminacije u suradnji s gradskim tijelima, provedbu seminara za lokalne zagovarače, izradu vodiča za razvoj lokalnih strategija u navedenom području, provedbu treninga o promociji ljudskih prava i različitosti za mlade i provedbu kampanje za promociju raznolikosti i ljudskih prava. U projektu koji će trajati do travnja 2019. godine sudjeluju predstavnici gradske uprave i organizacija civilnog društva iz Siska, Samobora, Kaštela, Knina, Varaždina i Rijeke.

Međunarodna koalicija mjesta sjećanja

Međunarodna koalicija mjesta sjećanja (International Coalition of Sites of Conscience) je jedina međunarodna mreža posvećena transformaciji mjesta posvećenih sjećanju na prošlost u dinamične prostore koji promiču građansku akciju u pogledu današnjih borbi za ljudska prava i pravdu. Koalicija je od svog osnutka poticala stvaranje globalnog pokreta s ciljem sjećanja, što je rezultiralo porastom broja mjesta sjećanja od 9 do gotovo 200 takvih mjesta koja surađuju kako bi spojili prošlost sa sadašnjošću i sjećanje s aktivnošću. YIHR Hrvatska je član koalicije od 2014. godine. U studenom 2018. godine Inicijativa je sudjelovala na godišnjem sastanku Europske koalicije održanom u Bologni, Italija.

PROGRAM DRUŠTVENIH INOVACIJA

Social Innovators

Krajem 2018. godine Inicijativa je, skupa s partnerima iz Slovenije, Norveške i Bugarske pokrenula projekt naziva Social Innovators koji predstavlja inovativni model istovremenog rješavanja izazova visoke stope nezaposlenosti mladih i niske stope zaposlenosti u nevladinom sektoru. Navedeni izazovi predstavljaju ogroman gubitak ljudskih potencijala i propuštene prilike za veći doprinos društvenoj transformaciji, ne samo u partnerskim zemljama nego u EU općenito. Zahvaljujući ovom projektu, mladi će u nevladinim organizacijama steći radno iskustvo i uključiti se u neke od najrelevantnijih inicijativa i programa koji se bave društvenim izazovima u Europi danas. Kao rezultat toga, sudionicima će biti pružena podrška u stvaranju vlastitih radnih mjesta unutar društvenog sektora, gdje je njihovo obrazovanje prijeko potrebno za daljnji razvoj.